

ALMANYA İÇİN ALTERNATİF PARTİSİ'NİN GÖÇMEN KARŞITLIĞI*

İlhan ARAS¹, Akın SAĞIROĞLU²

Öz

Almanya için Alternatif Partisi (AfD/Alternative für Deutschland), 2017 Almanya Federal Meclis seçimlerinde %12.6 oy oranıyla büyük bir başarı elde etmiştir. Parti, programında ve seçim kampanyalarında özellikle göçmen karşıtlığı, yabancı düşmanlığı ve İslam karşıtlığına vurgu yapmıştır. Angela Merkel hükümetlerinin mülteciler politikasıyla ilgili sert eleştirileri, Avrupa'da güçlenen aşırı sağ popülizm ve Arap Baharı sonrası Avrupa'ya artan göçler partinin güçlenmesine neden olmuştur. AfD etkisiyle, diğer siyasi partiler de göçmenlerle ilgili söylemlerini sertleştirmişlerdir. Çalışma, AfD'nin göçmen karşıtlığını parti lider ve üyelerinin resmi söylemleri ve literatürden hareketle inceleyecektir. Partinin göçmen karşıtlığı, partinin kurulduğu 2013 yılından 2018'e kadar olan dönemde kronolojik olarak ele alınacaktır. Böylece, Avrupa'nın popülist/aşırı sağ partilerinin göç konusuna yaklaşımı ile ilgili literatüre katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Almanya, Almanya için Alternatif Partisi, göç, göçmen karşıtlığı*

* Çalışma, 10-12 Mayıs 2018 tarihinde düzenlenen Uluslararası Toplumsal ve İktisadi Araştırmalar Kongresi: Ortadoğu'da Göç Hareketleri ve Değişen Dinamikler'de sunulmuş bildirinin gözden geçirilmiş ve yeniden düzenlenmiş halidir.

¹Doç. Dr., İlhan Aras, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, İİBF, Uluslararası İlişkiler Bölümü, ilhanaras@nevsehir.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5120-8117

²Öğr. Gör., Akın Sağiroğlu, Adıyaman Üniversitesi, Besni MYO. asagioglu@adiyaman.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1147-6023

ANTI-IMMIGRATION OF THE ALTERNATIVE FOR GERMANY PARTY

Abstract

Alternative for Germany (AfD/Alternative für Deutschland) party has achieved a great success with 12.6 percent of vote in German federal elections 2017. The party has especially emphasized to anti-immigration, xenophobia, and anti-Islam during in its programme and campaigns of election. Party's hard critics concerning refugee policy of Angela Merkel governments, rise of far-right populist parties in European countries, and increase in migration to Europe after the Arab Spring have caused to strengthen of party. Other political parties have also trenchant their discourses with effect of the AfD. This paper will examine the anti-immigration of AfD with reference to literature as well as official discourses of members and leader of the party. Party's anti-immigration will be chronologically dealt with from 2013, when the party is founded, to 2018. So, the study is aimed to contribute to the literature on approach of populist/far-right parties of European towards migration issue.

Key Words: *Germany, Alternative for Germany party, migration, anti-immigration*

Giriş

“Kendileri de aslında mülteci olan, Almanya’ya ayak basar basmaz, 2 ila 3 bin avro arasında ilk yardım parası ve ücretsiz Almanca kursu alan Rusya kökenli Almanların da, “Niçin AfD?” sorusuna verdiği cevap: “Mülteciler.” (Özcan, 2018, s. 120)

Ekonomik kalkınma ve siyasi istikrar sorunları nedeniyle özellikle siyasi istikrarsızlıkların kronikleştiği ülkelerde yaşayan insanların “daha iyi bir yaşam” umuduyla buldukları ülkeden başka ülkelere göç etmesi, göç edilen ülkelerde ekonomik, toplumsal ve siyasal yan etkilere neden olmaktadır. Göçün olumlu veya olumsuz etkileri, sorunla doğrudan ve dolaylı olarak ilgili aktörlerin göçe ilişkin bakış açıları üzerinden şekillenmektedir. Avrupa’nın ekonomik bir çekim merkezi olması göçe maruz kalan ülkelerde ulusal ölçekte yerele ilişkin duyguların güçlenmesine, katı siyasal şemaların ve girişimlerin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Orta Doğu’da gerçekleşen Arap Baharı ile Avrupa’ya kitlesel göçler artmış, ağırlıklı olarak da Avrupa Birliği’nin (AB) lokomotif ekonomik gücü olarak öne çıkan Almanya, söz konusu göçten sonuçları itibariyle kaçınılmaz olarak etkilenmiştir (Aras ve Sağiroğlu, 2018). Bu çerçevede Almanya için Alternatif Partisi (*AfD/ Alternative für Deutschland*) de, siyasi parti olarak kurulduğu andan itibaren yükselişte olan bir parti olarak göç ve göçmen konusuna mülteci sorununa yaklaştığı gibi yaklaşmış, toplumda var olan endişeleri katalizör işlevi görerek siyasete kanalize etmiştir. Siyasilerin toplumsal refleksleri cevaplamada geç kalması ya da hassas bir konu olarak görmemesi göç sorununun bir tehdit gibi algılanması ve partinin güçlenmesi sonucunu getirmiştir. AfD’den Alexander Gauland’ın “mülteciler AfD için bir nimet. Yükselişimizi mülteci krizine borçluyuz.” şeklindeki açıklaması bu durumu göstermektedir (Özcan, 2018, s. 130). Bu çerçevede temelde sağ ideolojiye konumlanan, söylemleriyle sağ popülist veya bazı durumlarda aşırı sağ olarak gösterilen AfD için göç ve göçmen konusu karşıtlık ekseninde değerlendirilmiştir.

Sides ve Citrinè (2007, ss. 478-480) göre göçmen karşıtlığında çıkarlar ve kimlikler olmak üzere iki temel kaynaktan söz edilebilir. Çıkar veya kimlik temelli göç karşıtlığında, tehdit algısı öne çıkmakta; tehdidin doğasıyla ve kö-

kenlerinin ne olduğu noktasında ise birbirlerinden ayrılmaktadır. Çıkar temelli teorilerde sosyal ve ekonomik şartlar; kimlik temelli teorilerde kültürel ve psikolojik eğilimler daha belirleyici olmaktadır. Böylece, çıkar temelli yaklaşımda göçmenlerin ülkede iş ve ücret kaybına neden olacaklarına yönelik algı ön plana çıkmaktadır. Karácsony ve Róna (2011, s. 63) da Sides ve Citrin'i doğrularak aşırı sağın güçlenmesinin nedenleri arasında "göçmenlerin artması" nı da göstermektedir. Yoksul ve eğitimsiz göçmenlerin iş gücüne katılarak ülkedeki insanlar için rakip haline gelmeleri ve göçmenlerin sosyal yardımlara da bağılı olmaları göçmenlere yönelik ekonomik temelli karşıtlığı güçlendirmektedir. Sides ve Citrin'in *göçmen karşıtlığındaki ikinci yaklaşımı kimlik temelli teorilerde ise, ülkenin değerlerinin ve kimliğinin zarar gördüğüne yapılan vurgu daha baskındır. Bu yaklaşıma göre de, ülke vatandaşları göçmenlerin ekonomik anlamda yaşatacakları zarardan ziyade ülkelerinin ulusal kimliğinde veya kültüründe yaratacakları sorunu daha fazla önemseyecektir.*

Çalışmada göç olgusunun merkezde olduğu kavramsal bir takip yapılmış, AfD'nin göçmen karşıtlığının hangi gerekçelere dayandığı gösterilmeye çalışılmıştır. AfD genel olarak "yeniden" uyandırmaya çalıştığı Alman kültürü ve "yerel" e ilişkin güçlü siyasi söylemi çerçevesinde, birbiri ile alakalı olarak göçmen, sığınmacı ve mülteci kavramlarına odaklanılmıştır. Partinin bu kavramlar etrafında biçim ve boyut kazandığı düşünüldüğünde partinin ve çalışmanın seyri de bu bağlamda ilerleyecektir. Öncelikle partiye ilişkin bilgiler dahilinde partinin Euro karşıtlığı üzerinden şekillenen ilk siyasi yol haritası ve ideolojisi göreceli olarak sağ-popülizm üzerinden değerlendirilecek, parti programında göç/göçmen karşıtlığına ilişkin ilk bulgular belirlenecektir. Sosyal medya hesaplarında yapılan göç/göçmen karşıtlığı açıklamaları, partinin siyasal söylemlerinde ve eylemlerinde mülteci/göç/göçmen gibi kavramlar dikkate alınacaktır. Böylece, AB'nin en güçlü ülkesinde önemli bir yükseliş kazanan AfD'nin göçmen karşıtlığının hangi gerekçeler üzerinden şekillendiği gösterilmeye çalışılacaktır.

Partinin Göçmen Sorunuyla Yükselişİ

AfD, Eylül 2012'de Konrad Adam (d. 1942), Alexander Gauland (d. 1941) ve Bernd Lucke (d. 1962) dahil olmak üzere bir grup CDU üyesinin, "Wahlalternative-Seçim Alternatifi 2013" adlı bir siyasi eylem grubu kurmasıyla

birlikte politik hayatına başlamıştır. 2013 yılında kurulan bir parti olarak katıldığı seçimlerde –2013 yılındaki genel seçimlerde %4,7 ve 2014 yılındaki Avrupa Parlamentosu (AP) seçimlerinde %7,1– elde ettiği oy oranları dikkate alındığında istikrarlı bir şekilde büyüdüğü ve ayrıca hızlı şekilde bölgelerde örgütlendiği görülmektedir (Berbair, Lewandowsky ve Siri, 2015, ss. 154-155). Tübingiya eyaletinin parti başkanı Björn Höcke, 2014'te Şansölye Angela Merkel'in mülteci politikalarına karşı büyük bir gösteri yürüyüşü düzenlemesi ile ivme kazanan politik hareket, göç ve entegrasyon konularını vurgulayarak, üç doğu bölge seçimlerinde başarılı olmuştur. AfD, Ağustos ayı sonlarında Saksonya'da %9,7, Thuringia ve Brandenburg'da sırasıyla %10,6 ve %12,2, Eylül ayı ortasında ise %12,2 olarak gerçekleşmiştir (Patton, 2017, s. 172).

AfD, “refah sistemlerine yönelik göçe” karşı olduğunu dile getirirken, göç ve sosyal politikalarda en muhafazakar grup olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca parti, söylem itibarıyla hemen hemen bütün siyasi partiler için bir alternatif oluşturmaktadır (Berbair, Lewandowsky ve Siri, 2015, s. 167). AfD'nin söylemlerinde mülteci karşıtlığının da ön planda olduğu görülmektedir ki parti, mülteciler için yeni kurallara ihtiyaç duyulduğunu, Almanya'nın eğitilmiş ve entegrasyon isteği olan mültecilere gereksinim duyduğunu, ülkeye büyük kalabalıklar halinde gelen insanların ülkeye bu şekilde gelişlerinin durdurulması gerektiğini belirtmiştir (Öner, 2016, s. 197). Bu çerçevede parti, göçmenleri ve mültecileri tek kategori olarak ele almaktadır (Rommel, 2017, s. 138).

2015 yılında “mülteci krizi” bağlamında yaşanan olaylar sonucunda parti, söylemini ekonomik temalardan kimliğe kaydırmıştır. Almanya'ya gelen mültecilerin “Alman değerlerini” ve “çekirdek kültürü” tehdit ettiği algısını merkeze koyan yaklaşım ile öne çıkmaktadır (Rommel, 2017, s. 137). 2015 mülteci krizi ve Merkel'in “açık kapı politikası” ile Fransa, Belçika ve Almanya'daki terör saldırıları hakkındaki yaygın endişeler nedeniyle anketlerde AfD'nin oylarının arttığı görülmektedir (Patton, 2017, s. 172). Partinin başarısı, Merkel'in özellikle Suriye ve diğer Arap ülkelerinden gelen göçmenlere yönelik olarak yürüttüğü “Hoş geldiniz” politikasının yarattığı halk tepkisine de dayandırılmaktadır (Deutsche Welle Türkçe, 2017a).

2017 Avrupa seçim anketinde, sınırlayıcı göçten yana olan seçmenler, AfD'yi tercih etmek için güçlü bir eğilim sergilemiştir (Schmitt-Beck, 2017, s. 142). Ayrıca parti destekçilerinin büyük bölümü, evli ve nüfusu 20 binin altında olan küçük yerleşim birimlerinde yaşayan, en büyük endişelerinin ekonominin kötüye gitmesi olan ve Federal Meclis'te temsil edilen diğer partilere duydukları güvenin azaldığını vurgulayan seçmenlerdir (Topçu, 2016). Hanns-Böckler Vakfı'na göre, partinin seçim başarısında, halkın memnuniyetsizliği önemli bir rol oynamaktadır. Mevcut durumda, kontrolü kaybetme hissi ve Alman siyasetindeki büyük oyuncuların halkın kaygılarıyla ilgilenmediği fikri önemli faktörler olarak görülmektedir (Euronews **Türkçe**, 2017).

Siyasal söylem bakımından parti ile paralellik gösteren politika ve söylemleri dile getiren Avusturya Başbakanı Sebastian Kurz, Alman merkez partilerinin oy kaybına uğraması ile AfD'nin meclise girme nedeninin, Alman hükümetinin izlediği mülteci politikası olduğunu belirtirken “sonuçların kendisi için sürpriz olmadığını” ve “sığınmacı krizinin Avrupa'daki geleneksel birçok parti ve politikacı tarafından yeterince ciddiye alınmadığını” dile getirmiştir (Deutsche Welle Türkçe, 2017b).

Euro Karşıtlığından Göçmen Karşıtlığına

2010 Euro krizinde kuruluş fikrinin çekirdeği oluşan AfD'nin yükselişinin nedenlerini Alman toplumunda Yunanistan ile ilgili olarak planlanan kurtarma planları ve Euro'ya olan güvenin azalması olarak belirtmek mümkündür (Patton, 2017, s. 164). AfD, Yunanistan'ı kurtarma politikalarına yönelik eleştirilerin ve yarattığı toplumsal tepkinin üzerine inşa ettiği süreci iyi kullanmıştır. Partinin tepkisel bir forum olduğunu bu noktada ifade etmek mümkündür. Süreç içerisinde Euro karşıtlığının yarattığı kayda değer karşıtlık daha sonra mülteci meselesine de evrilmiştir. İlave olarak, Euro karşıtı parti olarak ortaya çıksa da, parti programına “politik doğruluk” iddiasıyla belirgin bir şekilde göç ve İslam karşıtlığını da eklemiştir.

Parti, Avrupa entegrasyonuna yaklaşımı bağlamında AB'den ayrılmayı savunmasa da AB'ye ciddi eleştiriler yönelten yumuşak euroseptisizmin işaretlerini taşımaktadır (Arzheimer, 2015, s. 535). AB'nin varlığına ilişkin itiraz barındırmasa da AB'nin mülteci ve sığınmacı politikalarına eleştiriler

getirmiştir. 2016 yılında parti programındaki söylem, Avrupa'daki göçmen karşıtı partilere benzetilmiştir. Öyle ki, Bir Alman sınır devriyesi kurulması ve sınıra bir tel örgü inşa edilmesi gerektiğini ileri sürmüşlerdir (Patton, 2017, s. 165). Yerel, ulusal ve Avrupa seçimlerinde önemli bir destek gören AfD, Almanya özelinde ise ülkedeki ilk şüpheli parti olarak öne çıkmaktadır (Öner, 2016, s. 195).

AfD, mülteci krizini ve bununla ilgili entegrasyon problemlerini Avrupa'nın karşılaştığı en büyük tehdit olarak algulamaktadır (Öner, 2016, s. 196). Parti, bölgesel seçimlerde ve AP seçimlerinde başarı kazandıkça söylemleri daha fazla sertleşerek aşırı sağa kaymıştır (Anderson, 2017). Almanya'nın ilk euroseptik partisi olarak seçimlerde elde ettiği başarıya bakılırsa, popülist ve göç karşıtı politikalar, seçim başarısı kazanmanın bir yolu olarak ortaya çıkmaktadır. Avrupa'da radikal sağ partilerin yükselişi ve göç sorunu, siyasal söylem yoluyla güvenlikleştirilmektedir (Grimm, 2015, s. 265).

Partinin İdeolojik Konumlandırılmasında Göçmen Karşıtlığı

Partinin ilk sözcüsü Bernd Lucke, her ne kadar partiyi “ne sağ, ne sol olan yeni bir tür” olarak tanımlamış (Deutsche Welle Türkçe, 2017a) olsa da parti, siyasi yelpazenin sağında pozisyon almış, Almanya'nın ulusal sembollerini kullanmış, mevcut koşulları cesaretsizlik olarak yorumlamış ve “*Mut zu Deutschland* (Almanya'ya cesaret)” sloganını sosyal medya araçlarında ve parti programında kullanmaya devam etmektedir. Parti, AB ile ilgili olarak özellikle mülteci politikalarında daha fazla etkin olunması gerektiğini vurgulamaktadır (Arzheimer, 2015, s. 545). Partinin Avrupa'da yükselen sağcı popülist partilerin bir türevi olduğuna ilişkin değerlendirilmeler de vardır (Mudde, 2017).

Deutsche Welle'nin (2017c) haberine göre araştırmalar, partinin Almanya'nın tüm yerleşik partilerinden destekçi devşirdiğini ve 23 binden fazla üyesi olduğunu ortaya koymuştur. Birçok yorumcu bu durumu Amerika'da Donald Trump'ın seçilmesi ve Birleşik Krallık'ın AB'den çıkış sürecinde de gözlemlenen ve küresel olarak artış gösteren popülist eğilimlere bağlanmaktadır. AfD'nin sol partiden dahi oy aldığı belirtilmektedir. Ayrıca Avrupa özelinde, sağ-popülist partilerin yükselişinde seçim sisteminin etkisi gibi başlıkların yanında özellikle sosyo-ekonomik koşullar içinde değerlendirilen işsizlik veya sığınmacı başvurularındaki artış öne çıkmaktadır. Ayrıca medyanın göç so-

rununa ilişkin tavrının da etkili olduğu belirtilmektedir (Arzheimer, 2015, s. 538).

AfD'nin gösterdiği tutum, genel olarak radikal bir parti niteliğini ve sağ popülizmi açıklamayı gerekli kılmaktadır. Radikal sağ partiler, halkın “gerçek” temsilcilerinin kendileri olduklarını, ulusun özcü görüşünü savunmak ve etnik, siyasi veya cinsel olarak tanımlanmış azınlık gruplarını suçlamak üzerine söylemlerini kurmaktadır (Almeida, 2010, s. 238-239). Partinin göçmen karşıtlığını bu bağlamda değerlendirmek mümkündür. Muis ve Immerzeel (2016), radikal sağ popülizm ile ilgili çalışmalarında popülizmin unsurlarını yerele ilişkin vurgu, etnik çeşitlilik ve göçmen karşıtlığı ve geleneksel değerler ile yüklü temaların işlenmesi olarak göstermiştir. Göçmenlik ve İslam'a ilişkin yorumları nedeniyle AfD'nin popülist parti olarak dikkate alınabileceğini ayrıca popülizmi ortaya çıkaran unsurlar da kurumsal yapı, siyasi boşluk ve medyanın etkin gücü başlıklarını özellikle belirtmişlerdir (Greven, 2016, ss. 1-5). Mudde (2007), sağ popülizmin demokrasiye bakış açısını da, “bizim ülkemiz” ve “halkımızın gücü” retoriği gereği tek kültürlülük, etnokrasi vb. gibi tek biçimli siyaset anlayışı ile otoriter yönetim yaklaşımı olarak ortaya koymaktadır (ss. 138-157).

Arzheimer'e (2015) göre AfD, merkez partiler tarafından sağ-popülist bir parti olarak tanıtılmakta ve parti sisteminde ortaya çıkan bu nitelik değişiminin Almanya'nın Avrupa entegrasyonu ve Alman göçmen politikalarını ortaya çıkaran hükümet politikalarında şok etkisi yaratacağı açıktır (s. 536). Kaçar (2017), AfD'yi sağ-popülist bir parti olarak değerlendirdiği çalışmasında temel olarak siyasette popülizmin ve göçmen karşıtlığının yükselişinin gelecekte partinin Almanya'da yaşayan göçmenlerin ülkede sorunlar yaşama ihtimalini artırdığını belirtmektedir.

Arzheimer (2015) çalışmasında sağ-popülist radikal parti eylemleri ile karşılaştırıldığında ve 2015 yılından geriye dönük, sosyal medya ve parti faaliyetleri dikkate alındığında genel olarak göçmenler ve göçmenlik konusunun genel paylaşımın %6'sını -23 kez- oluşturduğunu belirtmektedir. Ayrıca Türk ve Türkiye konusunun da benzer sayılarda olduğunu, yabancıya ilişkin olarak çarpıcı şekilde Yunanistan ve Yunanlılar ile ilgili olarak 202 paylaşımın yapıldığı belirtilmektedir. AfD'yi popülist olarak nitelendirmenin

zor olduğunu ancak partinin ilk çıkış döneminde Euro krizi ve Euro karşıtlığı üzerinden hareket etmesinin bu eğilimini daha anlamlı kıldığını belirtmektedir. İlk karşıtlığını Euro bölgesi üzerinden şekillendiren AfD, partinin esnek ve güncel yansımaları dikkate alan söylem tercihiyle günümüzde mültecilerin/ göçmenlerin/ yabancıların karşıtlığına geçtiği gözlenmektedir. Ayrıca parti manifestosunda popülist bir söylem kullandığı ve siyasal iletişim dili olarak da popülizme kaydığı söylenebilmektedir (ss. 546-555).

Almanya'nın iç istihbarat örgütü olan Federal Anayasayı Koruma Teşkilatı, AfD'yi genel olarak gözlem altında tutmasa da, Federal İçişleri Bakanı Thomas de Maiziere, yine de "kısmî bir gözlemin" söz konusu olduğunu belirtmektedir. Bunun nedeni ise pek çok "gri alanın" mevcut olmasıdır. Nazi dönemine atıfla kendilerine "*Reichsbürger* (İmparatorluk Vatandaşı)" diyen aşırı sağcı oluşum, kısaca PEGIDA (Batı'nın İslamlaşmasına karşı Vatanperver Avrupalılar -*Patriotische Europäer Gegen Islamisierung Des Abendlandes*) olarak adlandırılan hareketi ya da yine aşırı sağcı düşünce kuruluşu "Devlet Politikası Enstitüsü" gibi AfD ile bağlantılı oluşumların tümü "Alman kültürünün muhafaza edilmesi ve bu kültüre yabancı olan göçmenlerin reddedilmesi" noktasında birleşiyor. Kendisini "halkın sesi" olarak nitelendiren parti, öncü kültür, göç ve etnik köken gibi konuları ön plana çıkarması nedeniyle sağ-popülist olarak sınıflandırılmaktadır (Scholz, 2018).

Stier vd. (2017) aşırı sağ partilerin sosyal medya kullanımları ve bu alandaki kavramlara yorum, beğeni ve re-tweet gibi tercihleri üzerine yaptıkları çalışmada PEGIDA ve AfD arasındaki yüksek benzerliği açıklarken, sadece benzer kullanıcıları değil aynı zamanda benzer politik konuları da tartıştıklarını göstermektedir (ss. 1375-1376). Ayrıca iki parti de benzer hedefler için söylemler üretmektedir. Arzheimer'a (2015) göre, AfD'nin genel olarak radikal sağ partilerin söylem olarak tercih ettiği Hristiyanlık olgusu üzerinde özel bir vurgusu bulunmamaktadır. Bu bağlamda partinin, popülist niteliğini ortaya koyan çok az özelliği söz konusudur (ss. 545-546).

AfD vekili Alexander Gauland, PEGIDA'yı AfD'nin doğal destekçisi görürken (Ayvaz, 2017, s. 29), göçmen ve İslam karşıtı PEGIDA ile iş birliği için sinyaller vermektedir. Partinin eş başkanlarından Meuthen, AfD'deki PEGIDA yasağının kaldırılabilmesine işaret etmiş ancak PEGIDA'da bazı figürlerin

partiden uzaklaştırılmasını şart koşmuşlardır (Deutsche Welle Türkçe, 2018a). PEGIDA'nın AfD ile ilişki kurma ihtimalinin yarattığı tartışmalar parti içinde bölünmelere neden olmuştur (Stier vd., 2017, s. 1367). AfD, yönetim kurulu kararı sonrasında göç ve İslam karşıtı PEGIDA hareketi ile ortak çalışma yapılmasını yasaklamıştır. Parti özellikle merkezde yer alan seçmenleri partiye yabancılaştırmamak için PEGIDA ile ittifak kurmaya mesafeli yaklaşmayı tercih etmiştir (Deutsche Welle Türkçe, 2018a). Daha da önemlisi, AB'nin kaygılanmasına neden olacak kadar önemli bir etkileşim olarak Fransız aşırı sağcı lider Le Pen, seçimlerde meclise girmeyi başaran AfD'yi "müttefikimizi tebrik ediyorum" diyerek kutlamıştır (Sputniknews Türkçe, 2017a; Sims, 2016).

Parti Programında ve Sosyal Medyasında Göç/Göçmen Karşıtlığı

2013 parlamento seçimlerinde parti programında göçe ilişkin olarak, ülkeye kabul edilmesi gereken göçmenlerin belirgin ifadelerle Kanada modelinde olduğu gibi nitelikli göçmenler olması gerektiği belirtilmişlerdir. Böylece, Almanya'nın sosyal refah sisteminin düzenlenmemiş göçmen akınına uğradığını belirterek şovenist bir dil kullanılmıştır (Patton, 2017, s. 165).

2014 AP seçimlerinde sosyal güvenlik ve göç en önemli temalar olarak öne çıkmaktadır (Grimm, 2015, s. 271). Partiye göre göç, sadece Alman çıkarlarına uygunsa mümkün olmalı ve demografik sorunlara dikkat edilmelidir (Rommel, 2017, s. 139). 2016 parti programında, Almanya'nın "göçmen ülkesi" olmaması gerektiği belirtilmiştir. Bu durum, Almanya'da yaşayan göçmenlerin sembolik bir yıkımı olarak da görülebilir; "Ülkemize ait değilsiniz" söylemi, kapalı bir Alman kimliği yaratma çabası ve sunumu olarak göze çarpmaktadır (Rommel, 2017, s. 138).

2017 seçim programında açık bir şekilde "AfD'nin amacı, devletimizin ve milletimizin kendi kendini yok etmesi değil, kendini koruması" ve "sınırsız kitlesel göçü engellemek için sınırların tek seferde kapatılması gerektiği" olarak belirtilmiştir (Patton, 2017, s. 166). 2017 federal seçim programında, göç ve mülteci konuları, dış politika ve iç güvenlik bağlamında yer almaktadır. Seçilmiş konu başlıkları şu şekildedir (Göç Araştırmaları Vakfı, 2017; Ayvaz, 2017, s. 29):

1. Almanya'da doğan yabancı uyruklu çocuklara Alman vatandaşlığı

verilmemelidir. Bu sayede suç odaklı çetelerin çocuklarının Alman vatandaşlığını alması engellenmiş olur.

2. Çifte vatandaşlık kanunu değiştirilmeli ve sadece özel durumlarda verilmelidir.
3. Almanya'ya gelen ve yaşamını sürdürmek isteyen her bir göçmen yaşayacağı yere adapte olma ve "Öncü Kültür"e uyum sağlama sorumluluğundadır.
4. Sınırlar derhal kapatılmalıdır. Aksi takdirde Almanya'daki kontrolsüz göç ve beraberinde getirdiği sosyal ağları durdurmak mümkün olmaz.
5. Sığınma talebine ilişkin gerekçeler ortadan kalktığı anda, mültecilerin oturma izinleri de kaldırılmalı ve bu kişilerin geri dönmeleri sağlanmalıdır.
6. Sığınmacıların tamamından ülkemize adapte olmalarını beklemek imkânsızdır. Bu sığınmacıların büyük bir çoğunluğunun okuryazarlığının dahi olmaması, göç akınını makul seviyeye getirmemiz gerektiğini göstermektedir.
7. Almanya'da sığınma talep eden mültecilerin peşinden diğer aile bireylerinin gelmesi ve sosyal yardıma başvurmaları engellenmelidir.
8. Açık bir şekilde "asimile olmayanlar"a Alman vatandaşlığının verilmemesi savunulmaktadır.

Stier vd. (2017), partinin çevrimiçi iletişimlerini analiz ettikleri çalışmalarında bazı kelimeleri kullanım sıklıklarına veya temsil ettiği anlamlara göre sınıflandırmıştır. Araştırmanın konularına göre yüzdelik oranlarına bakıldığında ilk 10 sıradaki konulardan 7 tanesi olan sınırların kontrolü, kitlesel göçler, Türkiye, İslam, iltica politikası, mültecilerin barınması, Merkel-mülteciler konularının doğrudan ya da dolaylı olarak göç ve göçmenlerle ilgili olduğu görülmektedir (ss. 1375-1377).

Caiani ve Kröll (2017) çalışmasında 2016 yılı için internet sitesinde, parti programında ve parti söylemlerinde en çok alıntı yapılan kimlik ve muhalif aktörler kategorileştirilmesinde biz ve öteki sınıflandırmasına bakıldığında göç/kitlesel göç, İslam, iltica politikası, mülteciler ve Merkel gibi başlıkların olduğu görülmektedir. Parti programında parti ismi 177 defa, göçmenliğe ilişkin konular 80 defa kullanılmıştır (s. 341).

Parti, Twitter hesabında 17 Mart 2018 tarihinde öne çıkardığı sabitlenmiş tweette “Merkel, yabancıların şansöyesi” ifadesini kullanmıştır (AfD, 2018). Alexander Gauland, Twitter’da 12 Şubat 2018 tarihli açıklamasında; Merkel’in Almanya’nın geleceğini satmasına izin vermeyeceğini belirtirken, keskin bir muhalefet göstereceğinin işaretlerini vermiştir.

AfD Genel Başkan Yardımcısı Beatrix Von Storch Facebook hesabından yaptığı açıklamada, 2017’de “Beşar Esad’la Suriyeli sığınmacıların dönmesinin desteklenmesi için anlaşma imzalanmasını” talep etmiş (Deutsche Welle Türkçe, 2018b), Merkel’in “siyasi açıdan ayakta kalma mücadelesine tanık olacaklarını ve partinin genel seçimlerde Federal Meclis’teki üçüncü büyük parti olacağını” ileri sürmüştür (Topçu, 2016) İddianın doğruluğu/tutarlılığı 2017 seçimlerinde görülmüştür.

AfD’nin özellikle sosyal medyadaki etki alanına bakıldığında 18.04.2018 tarihine kadar, 397 bin Facebook takipçisi ile 186 bin takipçisi olan SPD’yi ve 180 bin takipçisi olan CDU’yu geride bıraktığı görülmektedir. Ayrıca partinin twitter hesabında farklı türevleri ile birlikte 125 bin takipçisi vardır. Oxford Üniversitesi tarafından yapılan bir araştırma ise AfD’nin herhangi bir siyasi partiden çok daha fazla Twitter trafiği çektiğini ortaya koymaktadır (Özdemir, 2017). Bu sayılar, partinin kamuoyu üzerindeki etkisinin oy oranları dışında da yaygın olduğunu göstermektedir.

Partinin Söylemlerinde Göç/ Göçmen Karşıtlığı ve AfD’ye Tepkiler

Partinin genel eğilimi, serbest dolaşımı ve oturma haklarını eleştirme üzerine olup, göçmen politikalarının sınırlandırılmasına yönelik söylemler de üretilmektedir. Parti, AB’nin birlik vatandaşı olmayanlara yönelik göç rejimini bir noktaya kadar desteklemektedir. İlave olarak AB’nin demokratik meşruiyetini geliştirmek istediği belirtilirken, Türkiye’nin AB üyeliğine “coğrafi, tarihi ve kültürel sınırlar”ın varlığını gerekçe göstererek karşı çıkmaktadır. Almanya’da yaşayan Türkiye vatandaşı olan veya çifte vatandaşlığı olan kişilerin, vatandaşlık tercihlerinde bulunmaları gerektiği ifade edilmektedir (Arzheimer, 2015, ss. 545-546).

Son parlamento seçimlerinde seçime giren partilerin göçmen, sığınmacı ve mülteciler için planladıkları parti politikalarına göre AfD, sığınmacılar üzerinde yıllık üst sınırın ötesine geçilmesini ve “sıfır göç” politikası talep

etmektedir. Partiye göre; aile birleşmeleri yasaklanmalı, sığınma kanunu yenilenmeli ve mevcut sayı çok fazla azaltılmalı, sığınma hakkı reddedilenler zaman kaybetmeden sınır dışı edilmelidir (Deutsche Welle, 2017). Mülteciler ile ilgili olarak “misafirperverlik hakkını kötüye kullanan” söylemiyle birlikte genel olarak siyasi saldırı içeren suçlamalar, rekabet edilen merkez partilere yapılmaktadır. Merkez partilerin özellikle mülteci politikaları hedef alınmaktadır (Arzheimer, 2015, s. 548).

Frauke Petry'nin başkanlığa seçilmesi ile birlikte, AfD'nin daha da sağa kayacağı yorumları yapılmıştır (Ertuğral, 2017). Bu yorumları doğrularcasına AfD, siyasal söylemlerinde, parti programının aksine daha sert tedbirlerin alınabileceğini ifade etmektedir. Petry'nin, Alman polislerinin ülkeye girmeye çalışan mültecilere gerekirse ateş açabileceğini savunması, partinin mültecilere olan bakışını ortaya koymaktadır (Akkaya, 2016, s. 36). Ayrıca benzer bir açıklamayı AfD parti üyesi ve AP delegesi Storch, tepkiler neticesinde açıklamasını geri alsa da “gerekirse kolluk kuvvetlerinin kadın ve çocuklar için silah kullanabileceği” açıklaması önemlidir (Christ, 2016). Bu açıklamanın üzerine ciddi tepkiler yükselmiş ve partinin istihbarat servislerinin takibinde olması gerektiği üzerine tartışmalar yapılmıştır (Deutsche Welle, 2016).

Genel olarak partiler, rakip partilerin politik alanını daraltma ve temsil ettiği kitlenin duygularını yönlendirme motivasyonu taşıyabilir. Almanya ve özelde AfD açısından da durum bu içerikleri barındırır. Özellikle muhalefet fikrini diri tutmak adına, merkez partilerin politikalarına ve seçmen kararlarına dışarıdan yön vermek için AfD partisinden bir grup milletvekili Suriye'ye gitmiş, Suriyeli mültecilerin evlerine dönmesini isteyen milletvekilleri Esad'a yakınlığı ile bilinen baş müftü ile görüşmüştür. Oradaki durumu yerinde görüp mültecilerin evlerine dönebileceklerine dair iddialarda bulunmuşlardır (Deutsche Welle Türkçe, 2018c). AfD'nin Federal Meclis milletvekili Ulrich Oehme'nin Irak'ta temaslarda bulunduğu ve milletvekilinin Türkiye'den Kuzey Irak'a geçtiği belirtilmiştir. AfD'den bir sözcü *Spiegel*'e yaptığı açıklamada, Oehme'nin bölgeye yerel yardım örgütlerini desteklemek için gittiğini söyleyerek ziyareti doğrulamıştır (Deutsche Welle Türkçe, 2018d). Bu ziyaretin de yine mülteciler bağlamında yapıldığını belirtmek gerekir.

AfD'nin seçim başarı ile birlikte tepkiler de yükselmiştir. Çok sayıda sivil toplum kuruluşunu çatısı altında toplayan Almanya Türk Toplumu da AfD'nin meclise girmesinin endişe verici olduğu görüşündedir. Almanya Türk Toplumu Genel Başkanı Gökay Sofuoğlu, AfD'nin ırkçı açıklamalarına rağmen seçmenlerin oyunu alarak meclise girdiğini, AfD'li politikacıların insanlara yönelik "bertaraf ederiz" ya da "sınırlarımızda vururuz" gibi açıklamalarını hatırlatarak "şimdi yapılan bu açıklamalara yeniden kafa yorulmalı" ifadelerini kullanmıştır (Deutsche Welle Türkçe, 2017c) Kolat'a göre, AfD'ye kayan oylar yanlış politikalardan kaynaklanmış ve partinin artan oylarının nedeni olan entegrasyon ve göçmen politikaları topluma doğru anlatılamamıştır. Ülkede yaşayan göçmenlere yönelik rahatsızlıkların özellikle ülkede yaşayan Türkler açısından arttığını da belirtmektedir (Sputniknews Türkçe, 2017b).

Dünya Yahudi Kongresi Başkanı Ronald Lauder de "AfD Almanya'nın geçmişindeki en kötü dönemi hatırlatan menfur, gerici bir harekettir ve yasaklanmalı" açıklamasını yapmıştır. AfD'nin başarısını "bir kabusun tecelli etmesi" olarak niteleyen Münih ve Yukarı Bavyera İsrail Kültür Cemiyeti Başkanı Charlotte Knobloch, sonucun Almanya'nın siyasi tartışma kültürünü değiştirip dünyadaki itibarını zedeleyeceğini söylemiştir (Sputniknews Türkçe, 2017c). Her ne kadar Merkel, AfD'nin Almanya'nın gelecekteki Avrupa politikasında etkisi olmayacak (Sputniknews Türkçe, 2017d) dese de, Lauder "AfD'nin Alman parlamentosunda iğrenç propagandasını yapma imkanına kavuşmuş olmasını tiksindirici buluyorum" açıklamasını yapmıştır. AfD eş başkanı Gouland parti programında "Yahudilerin korkması gereken bir şey yok" ve her ne kadar "görüşmeye hazırım" mesajı vermiş olsa da (Sputniknews Türkçe, 2017e) AfD, anti-semitizm tartışması nedeniyle bölünmüştür. Holokostu kabul etmemenin de meşru olduğu üzerine yapılan tartışmaların parti yönetici elitini etkilediği görülmektedir (Sputniknews Türkçe, 2016).

Marshall Vakfı'ndan Timo Lochocki ise durumu şu şekilde değerlendirmiştir (Euronews Türkçe, 2017):

"mülteci sorunu Alman partileri için değil fakat Alman seçmenleri için önemli bir mesele olmuştur. Bu Alman seçmenlerinin muhafazakâr endişelerini ciddiye alan göç konusuyla ilgilenen bir parti aradığı anlamına gelmektedir. Bu konu hakkında politika üreten iki parti var: Biri CSU ama

bu parti sadece Bavyera'da etkindir. Diğeri de AfD'dir ki tüm ülkede etkili bir parti”.

SPD (Sosyal Demokrat Parti–*Sozialdemokratische Partei Deutschlands*) Genel Başkanı Martin Schulz, AfD'nin oy oranının yüksek olmasından Merkel'i sorumlu tutmuştur. Schulz, Alman ARD ve ZDF televizyonlarında yaptığı açıklamada “Merkel'in, skandal bir seçim kampanyası yürüttüğünü ve siyasi tartışmalardan kaçındığını belirten” Schulz, “bu sistematik olarak kaçınma siyaseti, bir boşluk oluşturmuş. AfD de bu boşluğu şık bir biçimde doldurmuştur. Bence Sayın Merkel bu konuda büyük bir sorumluluk taşımaktadır. Partisinin oy kaybı da bu konuda onun hak ettiği bir yenilgi” yorumunu getirmiştir (Deutsche Welle Türkçe, 2017b).

Benzer şekilde, siyasi partiler konusundaki araştırmalarıyla tanınan Siyaset bilimci Oskar Niedermayer *Deutschlandfunk* Radyosu'na yaptığı açıklamada, “seçmenlerin AfD'ye yönelmesinin asıl [nedeninin], Başbakan Merkel'in izlediği mülteci politikası” olduğunu belirtmiş, “Hristiyan Birlik Partileri başta mülteci politikası olmak üzere aralarındaki tartışmaları bir kenara bırakması, CSU lideri Seehofer'in mültecilere üst sınır konulması ısrarından vazgeçmesi ve Merkel'in ise mülteci politikasında aldığı her kararın doğru olmadığını kabul etmesi gerektiğini” belirtirken ilave olarak önemli bir noktaya da işaret etmektedir: “vatandaşları mülteci politikasında tek başına hareket etmeyeceklerine ikna etmeli, onların korkularını ortadan kaldıracak tercihler” sunmalıdır (Topçu, 2016).

Yorumcular Alman siyasetinin “sismik bir şok” yaşadığını tartışmaktadır (Mudde, 2017). AfD tarafından gündeme getirilen keskin tasarılar şunları öngörmektedir: “Almanya bir göç ülkesi değildir çünkü göç temel olarak kusurlu” (Christ, 2016)_bir durumdur. Parti liderlerinden Weidel, göç politikalarının yasal dayanaktan yoksun olduğunu ve Merkel'in aleyhinde meclis nezdinde bir soruşturma komitesi kurulması gerektiğini belirtmiştir (Eddy, 2017). AfD milletvekilleri ayrıca Merkel hükümetinin Almanya'ya sığınan mültecilerin ülkelerine geri gidebilmeleri için Suriye hükümetiyle müzakerelere başlaması çağrısında da bulunmuş (Buergin, 2017) “farklı kültürden yabancıların Almanya'yı istila etmesini istemiyoruz” (Petzinger, 2017) ifadelerini kullanmışlardır.

Sonuç

Almanya'da hükümetin göçe ilişkin "açık kapı politikası" küresel mülteci sorununu, Almanya iç siyasetinde ulusal ve siyasal bir kriz boyutuna getirmiştir. Göç konusunun siyasal sonuçları dışında, göçün toplumsal karşılığının ekonomik kaygıları da aşarak "bir arada yaşama sorununa" dönüşmesi muhtemeldir. Almanya toplumunda ve ekonomik yapısında önemli bir yer edinen göçmenlerin, Alman nüfusu içinde iş gücüne bir katkı yaptığı açıktır. Mevcut karşıtlık, Almanya'da yerleşik veya vatandaşlığa sahip topluluklarda da ciddi rahatsızlıklara neden olmaktadır.

AfD, ilk kuruluş sürecinde Euro karşıtlığını esas alarak, zamanla Yunanistan ve ortaya çıkan Euro krizi üzerinden gelişim göstermiştir. Günümüzde de ağırlıklı olarak göçmen ve İslam karşıtlığını kullanmaktadır. Sonuç itibariyle parti, zaman ve mekana uyum sağlayan esnek yapısı ile yeni sorunları tanımlayıcı bir güce erişebilmektedir. Euro krizinin AB çapında eskisi kadar tartışma yaratmaması ve büyük ölçüde krizin önlenmesi için ciddi adımlar atılması kuruluş amacını yitirmek üzere olan AfD'yi göç/göçmen karşıtlığı gibi farklı bağlamlara itmektedir.

Partinin söylemlerine bakıldığında, rahatsızlıkları ve itirazları olan toplumsal grupların "neye ihtiyaçları varsa ona uygun söylem üretmek" gibi kullanışlı bir tarafı bulunmaktadır. Genel olarak sağ-popülist partilerin de bu bağlamda becerikli olduğunu belirtmek gerekir. Almanya'da var olan PEGIDA gibi radikal siyasi hareketler ve AB ölçeğinde bu ideolojik söylemi üreten diğer radikal partiler ile ittifak kurma ihtimalini bir olasılık olarak değerlendirmek gerekir.

Almanya'da Merkel iktidarının mülteci politikasına karşı olan AfD, sert söylemlerini hem iktidar partisine hem de göçmenlere yöneltmeye devam etmektedir. Parti lideri ve üyelerinin söylemlerine dikkat edildiğinde AfD'nin göçmen karşıtı söylemleriyle Almanya siyasetinde öne çıktığı ve Euro krizinden sonra ikinci bir itici güç olarak göçmen karşıtlığını sürdürdüğü görülmektedir. AfD'ye benzer çizgide hareket eden partiler için göçmen karşıtlığı genel anlamda ülkenin ekonomisine ve/veya kimlik değerlerine verilen zarar üzerinden şekillenirken, AfD özelinde bakıldığında kimlik temelli teorik boyutun parti söylemleriyle daha fazla öne çıktığı görülmektedir. Ayrıca AfD'nin

göçmen karşıtlığına bakıldığında, kuruluşundaki temel motivasyon olan ekonomik konuları değil de, Almanya'nın güvenliği ve kimliği için yaratacakları tehdit çerçevesinden göçmen karşıtlığını şekillendirmesi dikkat çekicidir.

Sorunu siyasilerin yaklaşımında olduğu gibi geçici ya da yerel bir itiraz olarak değerlendirmek yanlış olacaktır. Mülteci sorununun küresel ölçekte bir sorun olması ulusal ölçekte mücadelenin zorluklarını yansıtmaktadır. Yapıcı politikaların önemi bu noktada daha fazla öne çıkmaktadır. AfD'nin karşıtlıklar üzerinden yürüttüğü politikaların Avrupa genelinde "oy alabilir" olması, Birliğin de üzerinde durması gereken bir konudur.

Kaynakça

- AfD, (2018). Erişim Tarihi: 17 Mayıs 2018, <https://twitter.com/AfD>
- Akkaya, A. (2016). Almanya'nın Zorunlu Tercih: Mülteci Krizi Ekseninde Türk-Alman İlişkilerini Yeniden Düşünmek. *Bölgesel Çalışmalar*, 1(1), 23-49.
- Almeida, D. (2010). Europeanized Eurosceptics? Radical Right Parties and European Integration. *Perspectives on European Politics and Society*, 11(3), 237-253.
- Anderson, E. (2017). *The AfD - is it fair to call them a far-right party?*, Erişim Tarihi: 27 Mayıs 2018, <https://www.thelocal.de/20160927/how-far-right-are-the-afd>
- Aras, İ., Sağıroğlu, A. (2018). Almanya ve Suriyeli Mülteci Krizi. *Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi*, 1(1), 105-116.
- Arzheimer, K. (2015). The AfD: Finally a Successful Right-Wing Populist Eurosceptic Party for Germany?. *Journal West European Politics*, 38(3), 535-556.
- Ayvaz, M. E. (2017), *2017 Almanya Federal Meclis Seçimleri Sağ Popülizmin Normalleşme Tehlikesi*, SETA Analiz, Sayı: 216.
- Berbuir, N., Lewandowsky, M., Siri, J. (2015). The AfD and its Sympathisers: Finally a Right-Wing Populist Movement in Germany?. *German Politics*, 24(2), 154-178.
- Buergin, R. (2017). *German Far-Right AfD Is in Parliament. Now What?*. Erişim Tarihi: 27 Mayıs 2018, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2017-11-20/german-far-right-afd-is-in-parliament-now-what-quicktake-q-a>
- Caiani, M., Kröll, P. (2017). Nationalism and Populism in Radical Right Discourses in Italy and Germany. *Journal Javnost - The Public Journal of the European Institute for Communication and Culture*, 24(4), 336-354.
- Christ, S. (2016). *Why Is Germany's Anti-Immigration AfD Party So Popular?*. Erişim Tarihi: 28 Mayıs 2018, https://www.huffingtonpost.com/sebastian-christ/why-is-germanys-afd-party-so-popular_b_9829578.html
- Deutsche Welle. (2016). *German vice chancellor: Monitor AfD after call to shoot at refugees*. Erişim Tarihi: 07 Haziran 2018, <http://p.dw.com/p/1HmQU>
- Deutsche Welle. (2017). *AfD, CDU, SPD: Where do German parties stand on refugees, asylum and immigration?*. Erişim Tarihi: 07 Haziran 2018, <http://p.dw.com/p/2kOlw>
- Deutsche Welle Türkçe. (2017a) *Siyasetin yeni aktörü: Beş maddede AfD*. Erişim Tarihi: 07 Haziran 2018, <http://p.dw.com/p/2kcy6>
- Deutsche Welle Türkçe. (2017b). *Alman siyasetinde AfD krizi*. Erişim Tarihi: 03 Haziran 2018, <http://p.dw.com/p/2kd97>

- Deutsche Welle Türkçe. (2017c). *AfD hakkında bilmeniz gereken 10 şey*. Erişim Tarihi: 03 Haziran 2018, <http://p.dw.com/p/2goR1>
- Deutsche Welle Türkçe. (2018a). *AfD'den PEGIDA ile işbirliği sinyali*. Erişim Tarihi: 05 Haziran 2018, <http://p.dw.com/p/2tB6v>
- Deutsche Welle Türkçe. (2018b). *AfD Suriye'deki ölümlerle ilgilenmiyor*. Erişim Tarihi: 05 Haziran 2018, <http://p.dw.com/p/2tuR7>
- Deutsche Welle Türkçe. (2018c). *Alman sağ popülist vekiller Şam'a gitti*. Erişim Tarihi: 02 Haziran 2018, <http://p.dw.com/p/2tndv>
- Deutsche Welle Türkçe. (2018d). *Spiegel: AfD milletvekili Kuzey Irak'ta*. Erişim Tarihi: 15 Haziran 2018, <http://p.dw.com/p/2u3S0>
- Eddy, M. (2017). *Alternative for Germany: Who Are They, and What Do They Want?*. Erişim Tarihi: 15 Haziran 2018, <https://www.nytimes.com/2017/09/25/world/europe/germany-election-afd.html>
- Ertuğral, Y. (2017). *Merkezdeki Merkel Siyasetine Alternatif Olarak: 'Almanya İçin Alternatif Parti (AfD)'*. Erişim Tarihi: 13 Haziran 2018, <http://www.europolitika.com/?p=1052>
- Euronews Türkçe. (2017). *Almanya'nın ırkçı partisi AfD neden başarılı?*. Erişim Tarihi: 15 Haziran 2018, <http://tr.euronews.com/2017/09/22/almanya-nin-irkci-partisi-afd-neden-basarili>
- Göç Araştırmaları Vakfı. (2017). *Almanya için Alternatif Parti (AfD) 2017 Federal Seçim Programı Bilgi Notu*.
- Greven, T. (2016). *The Rise of Right-Wing Populism in Europe and the United States, A Comparative Perspective*, Friedrich Ebert Stiftung.
- Grimm, R. (2015). The rise of the German Eurosceptic party Alternative für Deutschland, between ordoliberal critique and popular anxiety. *International Political Science Review*, 36(3), 264-278.
- Kaçar, F. (2017). 2017 Almanya Federal Meclis Seçimi ve Almanya İçin Alternatif Partisi'nin Yükselişi: Avrupa'da Sağ Popülizmin Bir Değerlendirmesi. *Türkiye – Almanya Araştırmaları Dergisi*, 6(1-2), 23-42.
- Karácsony, G., Róna, D. (2011). The Secret of Jobbik. Reasons behind the Rise of the Hungarian Radical Right, *Journal of East European & Asian Studies*, 2(1), 61-92.
- Mudde, C. (2017). *What the stunning success of AfD means for Germany and Europe*. Erişim Tarihi: 11 Haziran 2018, <https://www.theguardian.com/commentisfree/2017/sep/24/germany-elections-afd-europe-immigration-merkel-radical-right>

- Mudde, C. (2007). *Populist Radical Right Parties in Europe*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Muis, J., Immerzeel, T. (2016). Radical right populism. *Sociopedia.isa*, s. 1-18. <http://www.sagepub.net/isa/resources/pdf/RadicalRightPopulism.pdf>
- Öner, S. (2016). Avrupa'da Mülteci Krizi ve Aşırı Sağın Yükselişi: Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ), Almanya için Alternatif (AfD) Partisi ve PEGIDA Hareketi Örnekleri. Gulcan, Y., Akgüngör, S., Kuştepe, Y. (Ed.), *Türkiye-AB İlişkilerinde Yeni Bir Konu: Mülteci Sorunu ve Türkiye-AB İş birliği*, (ss. 185-210). İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları.
- Özcan, C. (2018). *Savaşı Sabreden Kazanır: Şansölye Merkel'in Hikayesi ve Türkiye İlişkileri*, İstanbul: Doğan Kitap.
- Özdemir, Ö. (2017). *Almanya seçimleri: Göç ve İslam karşıtı AfD ana muhalefet partisi mi olacak?*. Erişim Tarihi: 13 Haziran 2018, <http://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-41368798>
- Patton, D. F. (2017). The Alternative for Germany's radicalization in historical-comparative perspective. *Journal of Contemporary Central and Eastern Europe*, 25(2), 163-180.
- Petzinger, J. (2017). *The leader of Germany's far-right party quit hours after its election success—because it's too radical*. Erişim Tarihi: 18 Haziran 2018, <https://qz.com/1086342/why-frauke-petry-leader-of-germanys-far-right-afd-party-quit-post-german-election/>
- Rommel, I. (2017). We are the People.” Refugee-’Crisis,’ and the Drag-Effects of Social Habitus in German Society. *Historical Social Research / Historische Sozialforschung*, 42(4), 133-154.
- Schmitt-Beck, R. (2017). The ‘Alternative für Deutschland in the Electorate’: Between Single-Issue and Right-Wing Populist Party. *German Politics*, 26(1), 124-148.
- Scholz, K. (2018). *Almanya'da sağ popülistler ana muhalefet olma yolunda*. Erişim Tarihi: 14 Haziran 2018, <http://www.dw.com/tr/almanyada-sag-populistler-ana-muhalefet-olma-yolunda/a-42303437>
- Sides, J., Citrin, J. (2007). European Opinion about Immigration: The Role of Identities, Interests and Information, *British Journal of Political Science*, 37(3), 477-504.
- Sims, A. (2016). *Alternative for Germany: The anti-immigration party even scarier than Donald Trump*. Erişim Tarihi: 11 Haziran 2018, <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/alternative-for-germany-the-anti-immigration-party-even-scarier-than-donald-trump-a6930536.html>

- Sputniknews Türkçe. (2016). *Almanya'nın göçmen karşıtı partisinde anti-semitizm bölünmesi*. Erişim Tarihi: 10 Haziran 2018, <https://sptnkne.ws/htEH>
- Sputniknews Türkçe. (2017a). *Le Pen: Müttefikimiz AfD'yi tebrik ediyorum*. Erişim Tarihi: 10 Haziran 2018, <https://sptnkne.ws/f5YG>
- Sputniknews Türkçe. (2017b). *AfD'nin zaferinin nedeni entegrasyonun topluma anlatılamaması*. Erişim Tarihi: 08 Haziran 2018, <https://sptnkne.ws/f6XR>
- Sputniknews Türkçe. (2017c). *Dünya Yahudi Kongresi Başkanı: AfD'nin parlamentoya gir-mesi tiksindirici*. Erişim Tarihi: 09 Haziran 2018, <https://sptnkne.ws/f69n>
- Sputniknews Türkçe. (2017d). *Merkel: AfD'nin Almanya'nın gelecekteki Avrupa politikasında etkisi olmayacak*. Erişim Tarihi: 05 Haziran 2018, <https://sptnkne.ws/f6qr>
- Sputniknews Türkçe. (2017e). *AfD Eş Başkanı Gouland: Parti programında Yahudilerin korkması gereken bir madde yok*. Erişim Tarihi: 05 Haziran 2018, <https://sptnkne.ws/f6Ua>
- Stier, S., Posch, L., Bleier, A., Strohmaier, M. (2017). When populists become popular: comparing Facebook use by the right-wing movement Pegida and German political parties. *Information, Communication & Society*, 20(9), 1365-1388.
- Topçu, H. (2016). *Almanya'da yükselişi önlenemeyen İslam ve göç karşıtı parti: AfD*. Erişim Tarihi: 13 Haziran 2018, <http://www.bbc.com/turkce/37408589>

